

entendre una dona a qui un home (pretendent, amant etc.) suggereix la possibilitat de violar-la (ell o un altre) i allega, que si ell no es 'vol desistir d'ella' (abandonar-la, deixar-la), li haurien de fer gran violència per posseir-la *fort sobre* 'forta violència' (si bé *fort* no ens ensenya si *sobra* és masculí, car llavors no era encara adj de dues terminacions); val a dir que no podem estar segurs que *sobra* no sigui grafia oriental per *sobre*, si bé més aviat opino que serà *sobra* f.

D'aquí em sembla que nasqué la locució *un sobres* per 'un atac, treball, revinguda d'un mal' sobre la qual discutiren (sense resultats clars) Barnils i Spitzer. Sense que sigui corrent, crec que jo també l'he sentida algun cop en cat central, però Barnils la reporta com a usual per a ell (que era del més alt Vallès): «Va tenir» o «ha tingut un *sobres* que tothom creia que se n'anava!», «si em voleu creure, no us mogueu de casa, perquè a la millor pot tenir un *sobres*, i llavors potser ningú hi seria a temps!», frases que cita fent constar que es pronuncia *un sóbrs* amb vocal tancada (RFE IV, 280-1) Spitzer hi aportà algun material comparatiu utilitzable i conjectures dubtoses per explicar l'origen (Lutbl XLII, 191-2). ¿Hi ha aquí la preposició *sobre* (*sobres*=ll. *de*, supra)? com si diguéssim 'una cosa que li ha vingut a *sobre*' ¿Potser abreujament de *sobresalt*, o d'algun altre cpt. del prefix *sobre*? Tot podria ser.

Però ho trobo poc convincent, mentre que em sembla veure-hi una clara filiació des de la dita del *Trant* a la de Jaume I, a la del doc. de Miret i finalment aquí. *Fer sobres* sembla restar en l'ús mall. per a 'molestar' (BDLC VI, 214; cf. el mall. *sobrat* que comentàvem). D'altra banda *sobra* té en cast. ant. alguns usos comparables: és clarament 'mal tractament' en el *Yúcuŕ* aragonès morisc del S XIV, v. 18d (cf. els exs de Berceo, no inconnexos, que aplega el dicc. de Lanchetas).

L'ús més corrent avui és el de subst en el sentit de 'coses, matèria, sobrant', en particular parlant de líquids, com aigua corrent etc.: «Lo Garona, mal payrà, / du a França la riquesa / que en Espanya atresorà / --- / al Atlàntic du ses *sobres*; / mentres poques y salobres / l'altre'n du al Mediterrà», *Camgó* (VII, 193); on hi ha la idea d'aigua abundosa', però també 'sobrant' els escorrim d'una fàbrica, d'un rec, se'n diu *les sobres*. a Cast.Pna. *les sóbrs*, *el marjaló*, formen part del sistema de sèquies que reguen aquell terme (1961); *AlcM* cita «recullir les *sobres* de la nostra taula», en JnRosselló (ço que es diu pertot, i també en port i cast); i tenir una cosa *de sopra* en una poesia de Tomàs Aguiló

En el Principat es diu sempre, i més val així, *de sobres* en plural (Ripollès, supra): «Més ampla que l'altra, / febrosa *de sobres*, / la Rambla dels pobres, / llueix en la fosca ses llums infernals», Maragall, 1909, *Oda a Barcelona*, «Mes no serà' / No passareu', i si passeu, / quan tots haurem deixat de viure, / sabreu *de sobres* a quin preu, / s'abat un poble digne i lliure!» cantava Apelles Mestres el 1916; i el seu esperit tornà a dir-ho 20 anys més tard, en què . acabaren

per passar: amb la complicitat dels qui ell propugnava aleshores, i amb la força d'armes dels qui ells aleshores combatia; però també, a quin preu!

DERIV de *sobra* i *sobrer*: *Sobrable Sobralles* val. i tort. És fals que això es trobi en Lull' el passatge del *Blanq* el citen *AlcM* i *DAG* de l'ed. val corrompuda per Bonllabi, el 1524: car el que ell escriví, en aquest passatge, és «molts pobres qui speraven que hom los feés almoyna del *romanent* de ço qui roman a la taula» (§ 14, *NCl* I, 105.1); l'altre ex. és també d'un text tardà, i segurament val, les *Faules d'Isop* del S XVII; Bely; avui sí que *sobráles* (*AlcM*) és valencià i tort.: «tot lo recaptat se destinava a sufragar los gastos --- de Sant Blai --- i les *sobralles* — i n'hi havia bon grat — se distribuïen entre'ls pobres», Vergés P. (*Espernes* v, 115) No crec que existeixi *sobral* (invenció del Salvat, que manca en Lab).

Sobrant, no en el *Vrolai*, car allí és verb amb complement directe; adjectiu [1713], substantiu masc. [1798]; *sobraŕça*, *-ances* [mall *DAG* i comarcal cat. or], amb el derivat *sobraŕcer* 'que supeta' (Lull), 'sobrer' (Lleida, *DAG*); Enric Valor afègeix *estar sobraŕcer* com a val merid (c. 1950): mots comuns amb l'oc. ant *sobrans* m 'supèrbia', en Richaut de Berbezilh (Appel, *Chr*, 29 29), *sobraŕs* 'orgullós' en la *Cansó d'Antuocha* (ib, 6 167). El *sobraŕcer* atribuït a Lull per *AlcM* és un hapax del *Lt de Cont*; passatge que ha de ser espuri, car ni de *sobraŕça* ni de *sobraŕcer* no hi ha cap testimoni català anterior al *DAG*

Sobrer, antic, 'vencedor': «per sa força són estat *sobrer*, tots temps, a mos enemics», Lull (*Blanquerna*, *NCl* I, 258 17); en la crònica de Jaume I, Ag, 281; 'soberg', 'més alt, superior' eventualment 'més greu': «per mal que un sia, ell troba *sobrer* a si mateix», Eiximenis (*Terç*, *NCl* II, 21.30); 'balder, folgat' «mànegues *sobrereres*» a. 1363, *InuLC*, s.v. *soberg*; 'sobrant, e *sobrerer*'; l'acc que ha quedat avui, es troba ja en Jaume I, *un tumó sobrer*, Ag, 475 Mot que substitueix una creació comuna al cat. amb l'oc.: «E Brunissens irada e mala / dis-lor —Barons, us cavalliers, / mals e orguillós e *sobriers*, / s'en és en mon vergier entratz, / que m'a ls auzels espaventatz», *Jaustré*, v. 3312, i Appel, en el seu gloss, n'aplega, en les diferents accs del mot, altres vuit exs. clàssics *Sobreria* 'abús de poder' ja 1396; «qui no 's sadoll de fer *sobrieres* e injustícies» a 1420 (*InuLC*), grafiat sovint *sobrarria*, per 'abús de poder', p ex, en *La Fi del Comte d'Urgell* «lo home, en la presó, aja lo degut, e que no li sia feta *sobrarria* alguna», *NCl*, 83, i un altre p 142 ço que interessa perquè correspon a una pron *sobrarria*, essent ms amb rigorosa fonètica occidental, però és errònia i inexistente l'accentuació *sobrarria* que li posa el publ X de Salas *Sobrererjar*, rar, ex de Bg de Masdovelles en *DAG* (amb grafia *sobra-rejar*) *Sobritud* *Ressobrar*

Sobrà, que vingui d'un «llatí *SUPERIANUS» com sovint s'ha dit³ no és inexacte sinó radicalment fals (un derivat de SUPER o SUPRA hauria estat **sup(e)ranus*, és injustificable *-ianus*); l'únic llatí real fou SUPERIOR, -ORIS 'més alt', comparatiu de SUPĒRUS 'el de